

Suvestinė redakcija nuo 2003-05-01 iki 2004-12-31

Įstatymas paskelbtas: Žin. 2000, Nr. [92-2848](#), i. k. 1001010ISTAIIII-1996

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS SIENOS APSAUGOS TARNYBOS
ĮSTATYMAS**

2000 m. spalio 10 d. Nr. VIII-1996
Vilnius

**I SKYRIUS
VALSTYBĖS SIENOS APSAUGOS TARNYBOS TEISINIS STATUSAS**

**PIRMASIS SKIRSNIS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Įstatymas nustato Valstybės sienos apsaugos tarnybos statusą, funkcijas, struktūrą, tarnybos organizavimo pagrindus, finansavimą, pareigūnų teises ir pareigas.

2 straipsnis. Valstybės sienos apsaugos tarnyba

1. Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Tarnyba) yra valstybės institucija, kurios paskirtis – įgyvendinti valstybės sienos apsaugą ir jos kirtimo kontrolę, o karo metu – ginkluotųjų pajėgų sudėtyje ginti valstybę.

2. Tarnyba priklauso Vidaus reikalų ministerijos valdymo sričiai. Vidaus reikalų ministerija vadovauja valstybės sienos apsaugos politikos įgyvendinimui ir jį kontroliuoja.

3. Tarnyba savo veiklą grindžia teisėtumo, pagarbos žmogaus teisėms ir laisvėms, pareigūno asmens laisvės ir statutinės drausmės derinimo, nuolatinės parengties, viešumo ir konfidencialumo derinimo principais.

4. Vidinis tarnybos organizavimas grindžiamas statutiniais pagrindais. Tarnybos pareigūnų statutiniams santykiams reguliuoti, jų tarnybos stažui, kvalifikacijai bei pareigoms žymėti nustatomi tarnybos pareigūnų specialieji laipsniai.

5. Tarnyba yra operatyvinės veiklos subjektas.

6. Įgyvendindama pavestas ikiteisminio tyrimo funkcijas, Tarnyba veikia visoje valstybės teritorijoje.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [IX-1420](#), 2003-04-03, Žin., 2003, Nr. 38-1665 (2003-04-24), i. k. 1031010ISTA0IX-1420

7. Tarnyba ir jos pareigūnai nedalyvauja politinėje veikloje.

8. Tarnyba yra juridinis asmuo, savarankiškas asignavimų valdytojas, turintis atsiskaitomąją sąskaitą banke, antspaudą, vėliavą ir ženklą.

9. Tarnybos pareigūnų profesinė šventė yra birželio 29-oji – Pasieniečio diena.

3 straipsnis. Tarnybos veiklos teisiniai pagrindai

Tarnyba organizuoja ir įgyvendina savo veiklą vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, įstatymais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis bei kitais teisės aktais.

4 straipsnis. Tarnybos profesiniai ryšiai

Tarnyba, įgyvendindama savo funkcijas, bendradarbiauja su valstybės ir savivaldybių institucijomis bei įstaigomis ir panašiomis kitų valstybių tarnybomis.

ANTRASIS SKIRSNIS TARNYBOS FUNKCIJOS IR ĮGALIOJIMAI

5 straipsnis. Pagrindinės Tarnybos funkcijos

1. Tarnyba:
 - 1) saugo valstybės sieną sausumoje, jūroje, Kuršių mariose ir pasienio vidaus vandenyse;
 - 2) atlieka asmenų ir transporto priemonių, kertančių valstybės sieną, kontrolę;
 - 3) užtikrina pasienio teisinį režimą ir pagal kompetenciją pasienio kontrolės punktų režimą;
 - 4) dalyvauja įgyvendinant valstybinę migracijos procesų kontrolę;
 - 5) dalyvauja užtikrinant viešąją tvarką ir atlieka kitas įstatymų nustatytas teisėtvarkos funkcijas pasienio ruože;
 - 6) ginkluotųjų pajėgų sudėtyje gina valstybę karo metu.
2. Tarnyba atlieka ir kitas teisės aktų jai pavestas funkcijas.
3. Šiame straipsnyje nurodytas funkcijas Tarnyba įgyvendina veikdama viešai ir prireikus naudodama įstatymų numatytus operatyvinės veiklos metodus ir priemones.

6 straipsnis. Tarnybos įgaliojimai saugant valstybės sieną

1. Saugodama valstybės sieną, Tarnyba:
 - 1) įrengia ir prižiūri valstybės sienos ženklus, pasienio patrulio taką, inžinerines užtvaras, signalizacijos sistemas (kompleksus), kitus valstybės sienos apsaugos objektus bei įrenginius;
 - 2) koordinuoja valstybės institucijų veiklą užtikrinant valstybės sienos teisinį režimą;
 - 3) užkardo ir pagal kompetenciją tiria pasienio incidentus;
 - 4) neleidžia asmenims ir transporto priemonėms kirsti valstybės sieną nenustatytoje vietoje ir (ar) pasienio kontrolės punktuose nenustatytu laiku;
 - 5) nustato bei sulaiko asmenis ir transporto priemones, neteisėtai kirtusius valstybės sieną;
 - 6) įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka atlieka ikiteisminį tyrimą;

Straipsnio punkto pakeitimai:

Nr. [IX-1420](#), 2003-04-03, Žin., 2003, Nr. 38-1665 (2003-04-24), i. k. 1031010ISTA0IX-1420

- 7) užtikrina aplinkos apsaugos režimą valstybės sienos apsaugos objektuose.
2. Saugodama valstybės sieną, tarnyba naudoja reikiamą ginkluotę, technines ir kitas specialiąsias priemones.

7 straipsnis. Tarnybos įgaliojimai atliekant asmenų ir transporto priemonių pasienio kontrolę

1. Atlikdama asmenų ir transporto priemonių pasienio kontrolę, Tarnyba:
 - 1) tikrina asmenų bei transporto priemonių dokumentus, daro juose reikiamas žymas;
 - 2) tikrina nustatytoje įskaitose, duomenų bazėse ir kituose informacijos šaltiniuose duomenis apie kertančius valstybės sieną asmenis bei transporto priemones;
 - 3) išsiaiškina atvykstančių užsieniečių vykimo tikslą, kelionės pobūdį, tikrina, ar atvykstantys užsieniečiai turi pakankamai lėšų pragyventi buvimo Lietuvos Respublikoje metu, ar atitinka kitus Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytus įleidimo į Lietuvos Respubliką reikalavimus;
 - 4) įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka išduoda užsieniečiams vizas ar kitus leidimus kirsti valstybės sieną;
 - 5) tikrina transporto priemones, ar jose nėra pasislėpusių asmenų;
 - 6) atlieka asmenų ir transporto priemonių, kertančių valstybės sieną, bei gabenamų krovinių radiacinę kontrolę;
 - 7) sulaiko neteisėtai kertančius valstybės sieną asmenis ir transporto priemones;

8) sulaiko, kol bus priimtas atitinkamas sprendimas, asmenis, be leidimo įvežančius ar išvežančius šaunamuosius ginklus, šaudmenis, sprogmenis, sprogstamąsias, narkotines, psichotropines, pavojingas ir (ar) kenksmingas medžiagas;

9) įstatymų nustatytais pagrindais ir tvarka taiko administracinės atsakomybės priemones asmenims už pasienio teisinio režimo ir (ar) pasienio kontrolės punktų veiklos taisyklių pažeidimus.

2. Atlikdama asmenų ir transporto priemonių pasienio kontrolę, Tarnyba naudoja technines, o sulaikant asmenis, – ir kitas specialiąsias priemones.

8 straipsnis. Tarnybos įgaliojimai užtikrinant pasienio teisinį režimą ir pasienio kontrolės punktų režimą

1. Užtikrindama pasienio teisinį režimą, Tarnyba:

1) kontroliuoja, kaip laikomasi nustatytos Lietuvos Respublikos piliečių ir užsieniečių vykimo į pasienio ruožą ir buvimo jame tvarkos;

2) užkardo krovinių (prekių, vertybių ir kitokių daiktų) gabenimą kontrabandos būdu ne per pasienio kontrolės punktus;

3) užtikrindama valstybės sienos saugumą, kontroliuoja, kaip laikomasi nustatytos gamybinės, ūkinės ar kitokios fizinių ar juridinių asmenų bei įmonių, neturinčių juridinio asmens teisių, veiklos pasienio ruože tvarkos;

4) kontroliuoja, kaip laikomasi nustatytos laivų išplaukimo į teritorinę jūrą, jūros vidaus vandenį, pasienio vandenį bei plaukimo ir buvimo juose tvarkos;

5) užtikrindama valstybės sienos teisinį režimą, dalyvauja kontroliuojant, kaip pasienio ruože naudojami gamtos išteklių;

6) dalyvauja vykdant paieškos ir gelbėjimo darbus jūroje, Kuršių mariose bei pasienio vidaus vandenyse.

2. Pasienio kontrolės punktuose Tarnyba:

1) Vyriausybės nustatyta tvarka užtikrina nepertraukiamą pasienio kontrolės punktų funkcionavimą;

2) kontroliuoja asmenis ir transporto priemones, įeinančius ar įvažiuojančius į pasienio kontrolės punktą;

3) kontroliuoja asmenų, transporto priemonių judėjimą pasienio kontrolės punkto teritorijoje;

4) tarnybos tikslais ar saugumo sumetimais apriboja įėjimą ar įvažiavimą į tam tikrą pasienio kontrolės punkto teritorijos dalį;

5) pasienio kontrolės punkte palaiko viešąją tvarką, užtikrina visuomenės rimtį ir kertančių valstybės sieną asmenų bei punkte dirbančių pareigūnų saugumą.

3. Praleisdama asmenis per pasienio kontrolės punktus, kuriuose nėra muitinės įstaigų, Tarnyba užtikrina, kad vykstantys per šiuos pasienio kontrolės punktus asmenys, gabendami daiktus, už kuriuos imami importo (eksporto) muitai ir kiti mokesčiai ar kuriems taikomi įvežimo (išvežimo) draudimai bei apribojimai, laikytųsi nustatytų šių daiktų įvežimo (išvežimo) normų.

4. Nustačiusi muitų taisyklių pažeidimą ar kontrabandos gabenimo faktą, Tarnyba sulaiko asmenis, transporto priemones ir per sieną gabenamus krovinius, kol bus priimtas atitinkamas įgaliotų institucijų sprendimas.

9 straipsnis. Tarnybos įgaliojimai dėl neteisėtai kirtusių valstybės sieną asmenų

1. Įgyvendindama valstybinę migracijos procesų kontrolę, Tarnyba:

1) nustato ir įstatymų nustatytam terminui sulaiko visoje valstybės teritorijoje užsieniečius, neteisėtai kirtusius valstybės sieną;

2) nustato neteisėtai kirtusių valstybės sieną užsieniečių asmens tapatybę;

3) užtikrina neteisėtai kirtusių valstybės sieną užsieniečių apsaugą Užsieniečių registravimo centre, kol dėl jų bus priimtas atitinkamas įgaliotų institucijų sprendimas.

2. Nustatydamą neteisėtai kirtusius valstybės sieną užsieniečius, Tarnyba gali veikti naudodama operatyvinės veiklos metodus ir priemones.

3. Nustatydamą neteisėtai kirtusių valstybės sieną užsieniečių asmens tapatybę, Tarnyba gali naudoti visus reikiamus informacijos šaltinius, iš jų ir esančius užsienyje.

10 straipsnis. Tarnybos įgaliojimai užtikrinant teisėtvarką pasienio ruože ir saugomuose objektuose

Užtikrindama teisėtvarką pasienio ruože ir kituose kontroliuojamuose ar saugomuose objektuose, Tarnyba turi Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytas policijos bendrąsias teises ir pareigas.

TREČIASIS SKIRSNIS TARNYBOS ORGANIZAVIMAS

11 straipsnis. Tarnybos organizacinė struktūra

Tarnybą sudaro:

- 1) Tarnybos vadas;
- 2) Tarnybos štabas;
- 3) Tarnybos rinktinės;
- 4) Tarnybos užkardos;
- 5) kiti Tarnybos struktūriniai padaliniai.

12 straipsnis. Vadovavimas Tarnybai

1. Vidaus reikalų ministras vadovauja Tarnybai per Tarnybos vadą. Vidaus reikalų ministras:

- 1) formuoja pagrindines Vyriausybės programos įgyvendinimo kryptis valstybės sienos apsaugos politikos srityje ir kontroliuoja jų vykdymą;
- 2) inicijuoja įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su valstybės sienos apsauga ir Tarnybos veikla, projektų rengimą ir teikia šiuos projektus Vyriausybei;
- 3) suderinęs su Ministru Pirmininku, skiria Tarnybos vadą;
- 4) Tarnybos vado teikimu skiria jo pavaduotojus;
- 5) teikia Vyriausybei tvirtinti Tarnybos nuostatus.

2. Įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytų funkcijų įgyvendinimo būdus ir priemones nustato Tarnybos ir jos struktūrinių padalinių, kuriems pavesta šias funkcijas įgyvendinti, vadovai.

3. Įvedus karo padėtį ar ginkluotos gynybos nuo agresijos (karo) metu Tarnyba priskiriama ginkluotosioms pajėgoms. Vadovavimą Tarnybai kaip sudėtinei valstybės ginkluotųjų pajėgų daliai reglamentuoja įstatymai ir kiti teisės aktai.

13 straipsnis. Tarnybos vadas

1. Tarnybos vadas yra aukščiausias Tarnybos pareigūnas, vadovaujantis Tarnybai, ją kontroliuojantis ir atsakantis už bendrą struktūrinių padalinių veiklą. Tarnybos vadas yra pavaldus ir atskaitingas tiesiogiai vidaus reikalų ministrui.

2. Tarnybos rinktinėms Tarnybos vadas vadovauja per Tarnybos rinktinių vadus, o centriniams Tarnybos padaliniams – tiesiogiai arba per Tarnybos štabo viršininką ir kitus savo pavaduotojus, kurie gali būti Tarnybos padalinių, nepriskiriamų Tarnybos štabui, vadovais.

3. Tarnybos vadas skiriamas penkerių metų kadencijai, tačiau ne daugiau kaip dviem kadencijoms iš eilės.

4. Tarnybos vadas vidaus reikalų ministro gali būti atleidžiamas iš pareigų nepasibaigus kadencijai šiais pagrindais:

- 1) jam pačiam prašant;

- 2) jo atžvilgiu įsiteisėjus apkaltinamajam teismo nuosprendžiui;
- 3) paaiškėjus šio įstatymo 19 straipsnyje nurodytoms aplinkybėms;
- 4) dėl sveikatos būklės, esant atitinkamos medicininės ekspertizės komisijos išvadai.

14 straipsnis. Tarnybos štabas

1. Tarnybos štabas (toliau – štabas) yra Tarnybos centrinis struktūrinis padalinys. Jis padeda Tarnybos vadui užtikrinti vieningą vadovavimą Tarnybos teritoriniams struktūriniais padaliniais.
2. Štabas organizuoja ir kontroliuoja Tarnybos vidinį administravimą.
3. Štabo viršininkas yra Tarnybos vado pavaduotojas, turintis įgaliojimus Tarnybos vidinio administravimo klausimais ir, kai Tarnybos vado nėra, jį pavaduojantis.
4. Štabo ir kitų specialių Tarnybos padalinių funkcijas nustato Tarnybos nuostatai. Vidiniai struktūros vienetai, būtini šių padalinių funkcijoms įgyvendinti, steigiami Tarnybos vado įsakymu.

15 straipsnis. Tarnybos rinktinė

1. Tarnybos rinktinė (toliau – rinktinė) yra teritorinis struktūrinis Tarnybos padalinys, organizuojantis ir įgyvendinantis Tarnybos funkcijas nustatytame pasienio ruože sausumoje, teritorinėje jūroje ir pasienio vidaus vandenyse.
2. Rinktinė yra juridinis asmuo, turintis sąskaitą banke, herbinį antspaudą, vėliavą ir ženklą.
3. Rinktinių skaičių ir jų paskirstymą valstybės teritorijoje nustato Tarnybos nuostatai.
4. Rinktinėi tiesiogiai arba per savo pavaduotojus vadovauja rinktinės vadas. Rinktinės vadą ir jo pavaduotojus skiria Tarnybos vadas. Rinktinės vado ir pavaduotojų valdinius įgaliojimus nustato Tarnybos nuostatai.
5. Rinktinės funkcijas nustato Tarnybos nuostatai, o rinktinės struktūrinius padalinius steigia ir jų nuostatus rinktinės vado teikimu tvirtina Tarnybos vadas.
6. Rinktinės vidinį administravimą organizuoja ir kontroliuoja rinktinės štabas. Šio štabo viršininkas yra rinktinės vado pavaduotojas.

16 straipsnis. Tarnybos užkarda

1. Tarnybos užkarda (toliau – užkarda) yra rinktinės struktūrinis padalinys, įgyvendinantis nustatytas valstybės sienos apsaugos funkcijas priskirtoje pasienio ruožo dalyje.
2. Užkardos funkcijas nustato ir veikimo teritoriją priskiria Tarnybos vadas.
3. Užkardai vadovauja užkardos vadas. Jį skiria Tarnybos vadas rinktinės vado teikimu.

17 straipsnis. Tarnybos finansavimas ir kontrolė

1. Tarnyba finansuojama iš valstybės biudžeto.
2. Vyriausiasis asignavimų valdytojas yra Tarnybos vadas.
3. Tarnybai finansuoti gali būti naudojamos ir kitos teisės aktų nustatyta tvarka gautos nebiudžetinės lėšos.

II SKYRIUS TARNYBOS PAREIGŪNO TEISINIS STATUSAS

KETVIRTASIS SKIRSNIS TARNYBOS PAREIGŪNAS

18 straipsnis. Tarnybos pareigūnas

1. Tarnybos pareigūnas (toliau – pareigūnas) yra Lietuvos Respublikos pilietis, priimtas statutiniu valstybės tarnautoju į Tarnybą ir turintis viešojo administravimo įgaliojimus nepavaldiems asmenims.

2. Pareigūnas, dėvintis nustatyto pavyzdžio uniformą ar aprangą, taip pat pateikęs tarnybinį ženklą arba tarnybinį pažymėjimą, turi teisę duoti privalomus vykdyti reikalavimus ir nurodymus kitiems fiziniams, juridiniams asmenims bei įmonėms, neturinčioms juridinio asmens teisių.

3. Pareigūnas privalo vykdyti kito aukštesniojo pagal pareigas pareigūno reikalavimus ar nurodymus, jeigu jie nėra žinomai neteisėti. Apie gautą žinomai neteisėtą įsakymą, reikalavimą arba nurodymą būtina nedelsiant pranešti Tarnybos vadui, jį pavaduojančiam pareigūnui arba prokurorui.

4. Pareigūnas turi teisę laikyti, nešioti ir nustatyta tvarka panaudoti šaunamąjį ginklą bei specialiąsias priemones.

19 straipsnis. Pareigūnui taikomi apribojimai

1. Tarnybos pareigūnui neleidžiama:

- 1) užsiimti veikla, nustatyta Valstybės tarnybos įstatymo 22 straipsnyje;
- 2) būti politinių partijų ar politinių organizacijų nariu, dalyvauti politinėje veikloje;
- 3) streikuoti;
- 4) valdyti pagal įgaliojimą bet kokios rūšies įmonės akcijas.

2. Pareigūnas negali priimti dovanų ar paslaugų, tiesiogiai ar netiesiogiai susijusių su jo pareigų ėjimu, išskyrus vidaus reikalų sistemos ar kitų valstybės institucijų skirtas premijas ir dovanas, taip pat dovanas ir paslaugas pagal tarptautinį protokolą ar tradicijas, kurios įprastai yra susijusios su jo pareigomis.

PENKTASIS SKIRSNIS PAREIGŪNŲ ĮGALIOJIMAI

20 straipsnis. Bendrieji pareigūnų tarnybiniai įgaliojimai

Pareigūnai, pagal savo pareigas ir kompetenciją įgyvendindami Tarnybos funkcijas pasienio juostoje, valstybės sienos apsaugos zonoje, pasienio ruože, pasienio kontrolės punktuose, saugomuose objektuose ir teritorijose, teritorinėje jūroje ir pasienio vidaus vandenyse, teisės aktų nustatyta tvarka turi teisę:

1) tikrinti reikalingus asmenų, transporto priemonių dokumentus, apžiūrėti transporto priemones, o vietose, kur nėra muitinės įstaigų, tikrinti krovinių dokumentus;

2) atlikti asmens apžiūrą bei daiktų patikrinimą, sulaikyti asmenis, įtariamus pažeidus valstybės sienos kirtimo taisyklės, muitų, pasienio ruožo ar pasienio kontrolės punkto režimą, pristatyti pažeidėjus į Tarnybos, policijos tarnybines patalpas ar seniūnijas kaimo vietovėse asmenybei nustatyti ir administracinio teisės pažeidimo protokolui surašyti;

3) kviešti į Tarnybos, policijos arba kitų teisėsaugos institucijų tarnybines patalpas asmenis ir gauti jų paaiškinimus dėl jiems žinomų neteisėto valstybės sienos kirtimo, pasienio kontrolės punktų veiklos taisyklių pažeidimų aplinkybių, o jeigu kviečiami asmenys be svarbios priežasties neatvyksta, juos atvesdinti;

4) persekioti valstybės sienos pažeidėjus visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje ir juos sulaikyti;

5) persekiodami asmenis, įtariamus padarius nusikalstamą veiką, nusikaltėlius, besislepiančius nuo teisėsaugos institucijų, taip pat siekiant užkirsti kelią daromoms nusikalstamoms veikoms, bet kuriuo paros metu įeiti į piliečių gyvenamąsias ir ūkines, įmonių, įstaigų, organizacijų ir bendrovių patalpas, sustabdyti transporto priemones ir patekti į jas. Atsisakius paklusti, Tarnybos pareigūnai turi teisę jėga atidaryti patalpas ir transporto priemones. Ši teisė taip pat suteikiama stichinių nelaimių ir katastrofų atvejais. Apie tokius veiksmus nedelsiant pranešama prokuratūrai;

Straipsnio punkto pakeitimai:

Nr. [IX-1420](#), 2003-04-03, *Žin.*, 2003, Nr. 38-1665 (2003-04-24), i. k. 1031010ISTA0IX-1420

6) persekiodami ir sulaikydami valstybės sienos pažeidėjus, atremdami ginkluotą įsiveržimą į šalies teritoriją, panaudoti fiziniams ir juridiniams asmenims bei įmonėms, neturinčioms juridinio asmens teisių, priklausančias ryšių priemones ir transportą;

7) laikinai apriboti arba nutraukti susisiekimą per valstybės sieną dėl stichinių nelaimių, pavojingų ir ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų ar jų sukėlėjų įvežimo ir išplitimo arba įgyvendinant karantino priemones, vykdant pasienio paieškos operacijas ir kitais ypatingais atvejais;

8) išduoti vizas arba leidimus kirsti valstybės sieną, kelionės dokumentuose, suteikiančiuose teisę asmenims kirsti valstybės sieną, daryti reikiamas žymas, prireikus juos laikinai paimti, paimti svetimus ir suklastotus dokumentus;

9) tarnybos tikslais laikinai apriboti asmenų judėjimą į Tarnybos kontroliuojamas vietas ir teritorijas;

10) veikti teritorijoje (sausumoje, vandenyse), neatsižvelgiant į nuosavybės teisę ir jos rūšį, lydėti laivus, kitas transporto priemones ir būti jose;

11) tarnybos tikslais, nepažeidžiant asmens privataus gyvenimo neliečiamumo, fotografuoti, daryti garso arba vaizdo įrašus;

12) reikalauti ir neatlygintinai gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų informaciją, reikalingą valstybės sienos apsaugai vykdyti;

13) panaudoti šaunamuosius ginklus bei specialiąsias priemones;

14) skatinti fizinius ir juridinius asmenis bei įmones, neturinčias juridinio asmens teisių, suteikusius Tarnybai veiksmingą pagalbą.

21 straipsnis. Pareigūnų įgaliojimai įgyvendinant Tarnybos funkcijas jūroje

1. Tarnybos laivo vadas teritorinėje jūroje ir pasienio vidaus vandenyse turi teisę:

1) pasiūlyti bet kurio laivo kapitonui iškelti laivo priklausomybės valstybės vėliavą, jeigu ji neiškelta;

2) paklausti bet kurio laivo kapitono, kokiu tikslu jis įplaukė į Lietuvos Respublikos vandenį;

3) pasiūlyti bet kurio laivo kapitonui pakeisti kursą, jeigu jis plaukia į rajoną, kuriame uždrausta plaukioti, arba plaukia kursu, kurio laikantis galima pažeisti plaukimo režimą;

4) priversti laivą plaukti į nurodytą uostą, jeigu šio laivo kapitonas nevykdo pateiktų reikalavimų, lydėti arba buksyruoti sulaikytą laivą.

2. Tarnybos laivo vadas turi teisę sustabdyti ir apžiūrėti laivą, jeigu:

1) neiškeliama vėliava, neatsakoma į paklausimo signalus;

2) nevykdomas reikalavimas pakeisti kursą arba kitaip pažeidžiami visuotinai pripažinti taikiam plaukimui teritorine jūra taikomi tarptautinės teisės reikalavimai;

3) laivas yra rajone, kuriame uždrausta plaukioti;

4) laivas neteisėtai žvejoja, vykdo ūkinę, komercinę arba kitą veiklą, pažeisdamas Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytą tvarką ar tarptautinės teisės normas;

5) išlaipinami arba įlaipinami žmonės, iškraunami arba pakraunami kroviniai nenustatytoje vietoje arba nustatytoje vietoje, bet neleistinu būdu arba be atitinkamo leidimo, nuleidžiamos į vandenį plaukiojimo priemonės, pakeliami į orą arba priimami į laivą orlaiviai;

6) įgulos nariai arba laive esantys keleiviai gadina navigacinius ženklus, ryšių kabelius, Lietuvos Respublikai priklausančius objektus bei įrangą, esančius jūros dugne, povandeninėje jos dalyje arba vandens paviršiuje;

7) laivas teršia aplinką kenksmingomis žmonių sveikatai bei vandens gyvūnams atliekomis arba medžiagomis;

8) laivas pažeidžia įplaukimo į teritorinę jūrą, plaukimo ir buvimo joje tvarką;

9) laivas vykdo kitą veiklą, nesusijusią su taikiu plaukimu teritorine jūra.

3. Tarnybos laivo vadas turi teisę sustabdyti užsienio valstybės laivą, siekiant sulaikyti asmenį arba atlikti ikiteisminį tyrimą dėl nusikalstamos veikos, padarytos laivo plaukimo metu, kai:

- 1) nusikalstamos veikos padariniai yra susiję su Lietuvos Respublikos ar asmenų interesais;
- 2) padaryta ar daroma nusikalstama veika trikdo Lietuvos Respublikos viešąją tvarką arba pažeidžia taikaus plaukimo teritorinė jūra tvarką;
- 3) tokios priemonės yra reikalingos, kad būtų užkirstas kelias neteisėtai ginklų, šaudmenų, sprogmenų, sprogstamųjų, narkotinių, psichotropinių, pavojingų ir (ar) kenksmingų medžiagų apyvartai;
- 4) to prašo įplaukusio į Lietuvos Respublikos teritorinę jūrą laivo kapitonas arba laivo registravimo valstybės diplomatinis atstovas ar konsulinis pareigūnas.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [IX-1420](#), 2003-04-03, *Žin.*, 2003, Nr. 38-1665 (2003-04-24), i. k. 1031010ISTA0IX-1420

4. Tarnybos laivo vadas turi teisę sustabdyti ar sulaikyti užsienio valstybės laivą, jei:
 - 1) laivas, plaukdamas per Lietuvos Respublikos teritorinę jūrą, prisiėmė civilinius teisinius įsipareigojimus ar civilinę atsakomybę, arba tokie įsipareigojimai ar atsakomybė jam yra taikomi;
 - 2) reikia priverstinai įvykdyti teismo sprendimą ar areštuoti laivą po to, kai jis paliko vidaus vandenį.
5. Tarnybos laivo vadas apie sulaikytą užsienio valstybėje įregistruotą laivą nedelsdamas informuoja Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministeriją.
6. Tarnybos laivo vadas turi teisę persekioti ir sulaikyti laivą už Lietuvos Respublikos teritorinės jūros ribų, kol jis įplauks į savo valstybės arba trečiosios valstybės teritorinę jūrą, jeigu Tarnyba arba kitos kompetentingos valstybės institucijos turi pagrindą manyti, kad laivas pažeidė Lietuvos Respublikos įstatymus, o bandymas sustabdyti laivą prasidėjo Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje ir laivas buvo nenutrūkstamai persekiojamas.
7. Tarnybos laivo arba orlaivio vadas laivams stabdyti naudoja Tarptautinio signalų kodekso signalus ir kitas tarptautiniuose susitarimuose numatytas priemones.
8. Pagal sustabdyto laivo apžiūros rezultatus Tarnybos laivo vadas gali leisti laivui plaukti (būti) arba pasiūlyti išplaukti iš Lietuvos Respublikos vandenų arba laivą sulaikyti.
9. Kiekvieną kartą sustabdžius arba sulaikius laivą, yra surašomas protokolas lietuvių ir anglų kalbomis. Protokolą pasirašo Tarnybos laivo vadas ir laivo kapitonas. Vienas protokolo egzempliorius yra įteikiamas laivo kapitonui. Laivo kapitonas gali bet kuria kalba įrašyti į protokolą savo pastabas ir paaiškinimus arba išdėstyti tai atskirame rašte.
10. Pareigūnai turi ir kitų įstatymų, įstatymų lydymųjų aktų ir Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių nustatytų teisių.
11. Tarnybos orlaiviams, laivams, saugantiems valstybės sieną, suteikiama teisė nemokamai:
 - 1) naudotis Lietuvos Respublikos oro erdve ir vandenimis, jūrų, upių uostais, oro uostais, aerodromais;
 - 2) gauti meteorologinę, hidrografinę, navigacinę bei kitą informaciją, reikalingą laivų navigacijai, orlaivių skrydžiams.
12. Šio straipsnio 1 dalies 4 punkte, 2–4 ir 6 dalyse nurodytos priemonės negali būti taikomos užsienio valstybių karo laivams ar laivams, naudojamiems nekomerciniais tikslais.

22 straipsnis. Šaunamojo ginklo ir specialiųjų priemonių panaudojimo sąlygos

1. Pareigūnai turi teisę panaudoti šaunamuosius ginklus ir specialiąsias priemones tik įstatymų nustatytais atvejais, atsižvelgdami į teisės pažeidimo pobūdį, pažeidėjo asmenybę, konkrečią situaciją.
2. Pareigūnai šaunamąjį ginklą ir specialiąsias priemones gali panaudoti tais atvejais, kai jiems pavestų tarnybinių pareigų negalima įvykdyti kitu būdu be grėsmės savo pačių arba kitų asmenų gyvybei.
3. Jeigu leidžia aplinkybės, apie šaunamojo ginklo ir specialiųjų priemonių panaudojimą reikia išpėti šūksniu, išpėjamoju šūviu arba kitu būdu.

23 straipsnis. Šaunamojo ginklo ir specialiųjų priemonių panaudojimo pagrindai

1. Pareigūnas turi teisę panaudoti šaunamąjį ginklą:

1) atremdamas ginkluotą įsiveržimą į Lietuvos Respublikos teritoriją, saugomą objektą ar užkirsdamas kelią orlaivio, laivo arba kitų transporto priemonių, kuriose nėra keleivių, pagrobimui;

2) kai asmuo, laivas, orlaivis arba kita transporto priemonė kerta valstybės sieną uždraustoje arba tarptautiniam susisiekimui nenustatytoje vietoje, arba nustatytoje vietoje, tačiau neleistinu būdu ir tai sukelia realų pavojų pareigūno arba kito asmens gyvybei ar sveikatai, arba nepaklūsta išankstiniams aiškiai išreikštiems pareigūno reikalavimams sustoti ir kitaip nebuvo galima jų sulaikyti;

3) pasienio ruože sulaikydamas sausumos transporto priemonę, jeigu jos vairuotojas savo veiksmais sudaro realų pavojų pareigūno arba kito asmens gyvybei ar sveikatai, arba nepaklūsta išankstiniams aiškiai išreikštiems pareigūno reikalavimams sustoti, jei kitaip nebuvo galima jo sulaikyti;

4) kitais policijos veiklą reglamentuojančių įstatymų nustatytais atvejais.

2. Pareigūnas, vykdydamas tarnybines pareigas, turi teisę panaudoti specialiąsias priemones (guminę lazda, antrankius, surišimo priemonės, dujas, priverstinio transporto priemonių sustabdymo priemonės, kovos imtynių veiksmus ir tarnybinius šunis):

1) atremdamas užpuolimą prieš pareigūnus ir kitus asmenis, vykdančius pareigas pasienio ruože, pasienio kontrolės punkte, saugomame objekte;

2) sulaikydamas valstybės sienos, saugomo objekto pažeidėjus, piktybiškai nepaklūstančius pareigūnui arba jam pasipriešinančius;

3) išlaisvindamas įkaitus;

4) užkirsdamas kelią teisėtvarkos pažeidimams pasienio ruože, pasienio kontrolės punkte, saugomame objekte;

5) atremdamas saugomų pareigūnų, pastatų, pavienių patalpų ir transporto priemonių užpuolimus arba išlaisvindamas užimtus šiuos objektus;

6) kitais policijos veiklą reglamentuojančių įstatymų nustatytais atvejais.

3. Šaunamasis ginklas, specialiosios priemonės gali būti panaudotos be įspėjimo:

1) kai pareigūnas arba kitas asmuo užpuolamas netikėtai arba panaudojant ginklą;

2) kai užpuolama panaudojant kovinę techniką, laivą, orlaivį arba kitą transporto priemonę;

3) kai pasipriešinama ginklu;

4) išlaisvinant įkaitus;

5) kitais policijos veiklą reglamentuojančių įstatymų nustatytais atvejais.

4. Apie šaunamojo ginklo panaudojimą prieš asmenį nedelsiant pranešama prokurorui, o apie specialiųjų priemonių panaudojimą – tiesioginiam viršininkui.

5. Šaunamuosius ginklus arba specialiąsias priemones naudoti draudžiama:

1) prieš laivus, orlaivius ir kitas transporto priemones, kuriose yra keleivių;

2) prieš asmenis, pareigūnų akivaizdoje atsitiktinai perėjusius valstybės sieną dėl nelaimingo atsitikimo arba nenugalimos jėgos;

3) patalpose, kuriose yra sprogstamųjų medžiagų, šaudmenų, lengvai užsidegančių medžiagų, galinčių sukelti pavojų žmonių gyvybei bei sveikatai ar visuomenės saugumui;

4) prieš asmenis, pastatus, patalpas, transporto priemones, turinčius neliečiamumo teisę;

5) žmonių susibūrimo vietose, jeigu nuo to gali nukentėti pašaliniai asmenys;

6) prieš asmenį, turintį su savimi mažametį vaiką;

7) prieš moteris, nepilnamečius bei invalidus su aiškiais invalidumo požymiais, išskyrus atvejus, kada jie patys užpuola arba priešinasi ginklu.

24 straipsnis. Ginkluotės panaudojimas persekiojant laivus jūroje

1. Tarnybos laivo vadas laivo ginkluotę prieš persekiojamą laivą (išskyrus užsienio valstybėms priklausančius karo laivus ar laivus, naudojamus nekomerciniais tikslais) gali panaudoti

tik išimties tvarka po to, kai visos galimos priemonės panaudotos ir panaudotų priemonių nepakanka laivui sustabdyti arba priversti paklusti. Šiuo atveju Tarnybos laivas iššauna perspėjamąjį šūvį į orą, o paskui į vandenį laivo priekyje ir gale po vieną šūvį. Jei ir po to laivas nesustoja, Tarnybos laivas turi teisę jį apšaudyti.

2. Naudojant ginkluotę prieš laivą, nesiekama jo paskandinti.

25 straipsnis. Pareigūnų bendrosios pareigos

1. Tarnybos pareigūnas, įgyvendindamas šiame įstatyme nustatytas Tarnybos funkcijas saugant valstybės sieną ir atliekant pasienio kontrolę, privalo:

1) gavęs pranešimą apie daromą nusikalstamą veiką ar kitokį teisės pažeidimą arba pats būdamas įvykio liudininku, imtis neatidėliotinių priemonių užkirsti kelią daromam nusikaltimui ar kitam teisės pažeidimui, įvykio vietai apsaugoti, nusikalstamos veikos liudininkams nustatyti, sulaikyti ir pristatyti į Tarnybos ar policijos įstaigą asmenį, padariusį nusikalstamą veiką arba administracinį teisės pažeidimą, ir pranešti apie tai Tarnybos ar policijos įstaigai;

2) užtikrinti sulaikyto ar pristatyto į Tarnybos įstaigą asmens teises ir teisėtus interesus, suteikti neatidėliotiną medicinos pagalbą asmeniui, nukentėjusiam nuo teisės pažeidimo ar esančiam bejėgiškos būklės;

3) imtis visų galimų priemonių asmens, valstybės, visuomeninių ar kitų organizacijų turtui gelbėti stichinių nelaimių, katastrofų, avarijų bei kitų ypatingų situacijų atvejais;

4) vykdydamas tarnybines pareigas, prisistatyti. Asmens reikalavimu Tarnybos pareigūnas privalo pateikti tarnybinį ženklą ar pažymėjimą;

5) laikyti paslapyje konfidencialią informaciją, jeigu ko kito nereikalauja tarnybinės pareigos ar teisės.

2. Vykdydamas savo pareigas, Tarnybos pareigūnas privalo gerbti ir ginti žmogaus orumą, užtikrinti ir saugoti jo teises bei laisves.

26 straipsnis. Pareigūnų atsakomybė

1. Pareigūnams už neteisėtus veiksmus įstatymų nustatyta tvarka gali būti taikomos drausminės, administracinės, materialinės arba baudžiamosios atsakomybės priemonės.

2. Pareigūnai neatsako už turtinę ir fizinę žalą, padarytą įstatymo pažeidėjui, kuris sulaikymo metu nepakluso arba priešinosi pareigūnams, vykdančioms tarnybines pareigas, jeigu tuo nebuvo pažeisti tarnybiniai įgaliojimai ir peržengtos sulaikymo teisėtumo ribos.

3. Žinomai neteisėto įsakymo, reikalavimo ar nurodymo vykdymas pareigūnų nuo atsakomybės neatleidžia.

4. Jeigu pareigūnai pažeidė asmens teises ar teisėtus interesus, padarė asmeniui materialinę žalą, šios teisės turi būti atkurtos, o materialinė žala atlyginta.

5. Žalą, kurią fiziniams, juridiniams asmenims ar įmonėms, neturinčioms juridinio asmens teisių, padarė pareigūnai, vykdydami tarnybines pareigas, atlygina valstybė įstatymų nustatyta tvarka.

III SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

27 straipsnis. Tarnybos pareigūnų tarnybinės uniformos, skiriamieji ženklai, specialieji laipsniai, pareigūnų pažymėjimai ir socialinės garantijos

1. Tarnybos pareigūnai nuo šio įstatymo įsigaliojimo dėvi pasienio policijos pareigūnų uniformas su skiriamaisiais ženklais tol, kol Vyriausybė ar jos įgaliota institucija patvirtins Tarnybos pareigūnų tarnybinę uniformą bei skiriamuosius ženklus.

2. Tarnybos pareigūnams paliekami iki reorganizacijos jų turėti specialieji laipsniai.

3. Įsigaliojus šiam įstatymui, pasienio policijos pareigūnų pažymėjimai lieka galioti iki jų galiojimo termino pabaigos, bet ne ilgiau kaip vienerius metus.

4. Tarnybos pareigūnams taikomos policijos pareigūnų socialinės garantijos.

28 straipsnis. Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių galiojimas

Jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinėje sutartyje nustatytos kitokios nuostatos negu šiame įstatyme, taikomos tarptautinės sutarties nuostatos.

29 straipsnis. Pasiūlymas Vyriausybei

Vyriausybė per 6 mėnesius nuo šio įstatymo įsigaliojimo:

1) reorganizuoja Pasienio policijos departamentą prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos į Valstybės sienos apsaugos tarnybą prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos;

2) parengia ir pateikia Seimui įstatymų projektus, taip pat patvirtina ar pakeičia kitus teisės aktus, reikalingus šio įstatymo nuostatomis įgyvendinti.

30 straipsnis. Netekęs galios teisės aktas

Įsigaliojus šiam įstatymui, netenka galios įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos policijos įstatymo, Lietuvos Respublikos laikinojo krašto apsaugos prievolės įstatymo ir Lietuvos Respublikos krašto apsaugos tarnybos įstatymo pakeitimo ir papildymo“ (Žin., 1994, Nr. [53-994](#)).

31 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis įstatymas įsigalioja nuo 2000 m. lapkričio 1 d.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

VALDAS ADAMKUS

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [IX-1420](#), 2003-04-03, Žin., 2003, Nr. 38-1665 (2003-04-24), i. k. 1031010ISTA0IX-1420

Lietuvos Respublikos valstybės sienos apsaugos tarnybos įstatymo 2, 6, 20 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymas